

04.02.2022

Uudenmaan ELY-keskus / Ympäristövalvonta
Leila Laine
PL 36 (Asemapäällikönkatu 14)
00521 HELSINKI

Helsingin kaupunginmuseon lausunto Kilpilahden teollisuusalueen hukkalämmön hyödyntäminen Helsingin kaukolämmön tuotannossa -ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta

HEL 2022-000233 T 11 01 05

Uudenmaan ELY-keskus on pyytänyt Helsingin kaupunginmuseolta lausuntoa Helen Oy:n Kilpilahden teollisuusalueen hukkalämmön hyödyntämistä Helsingin kaukolämmön tuotannossa koskevasta ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta. Helsingin kaupunginmuseo lausuu asiasta Helsingin alueella sijaitsevan rakennetun kulttuuriympäristön, maiseman ja arkeologisen kulttuuriperinnön osilta.

Helen Oy:n tavoitteena on saavuttaa hiilineutraalius vuoteen 2030 mennessä. Tavoitteen saavuttamiseksi Helen Oy on selvittänyt erilaisia mahdollisia ratkaisuja uusiksi kaukolämmön lähteiksi. Yksi mahdollinen ratkaisu on hyödyntää Kilpilahden teollisuusalueella muodostuvaa hukkalämpöä pääkaupunkiseudun kaukolämmön tuotannossa. Kilpilahden hukkalämmön hyödyntäminen perustuu Kilpilahden teollisuusalueelle sijoittuviin lämpöpumppeihin, joiden tuottama kaukolämpö johdetaan Helsingin Vuosaaren lämmönsiirtolinjaa pitkin.

Kilpilahden teollisuusalueen ja Vuosaaren voimalaitosalueen välisellä lämmönsiirtolinjan reittisuudella hankkeessa tarkastellaan yhteensä seitsemää vaihtoehtoista (VE1–VE7) reittiä. Reitti sijoittuu Porvoon, Siipoon ja Helsingin alueelle. Vaihtoehdossa VE7 reitti sijoittuu pieneltä osin myös Vantaan kaupungin alueelle. Suunniteltu lämmönsiirtolinjaus kulkee osittain maahan kaivettuna tai kallioon avolouhittuna maaputkenä ja osittain kallioperään louhittavana tunnelina. Maaputken rakentamiseen tarvittavien avoleikkausten leveys työmaateiden kanssa on kokonaisuudessaan noin 20–25 metriä. Tunneliosuudet kulkevat syvällä kallioperässä, mutta tunneleiden suuaukot, ajotunnelit ja pystykuilut

04.02.2022

vaativat maanpäällistä rakentamista. Vuosaaren voimalaitosalueelle sijoittuu lämmönsiirrasema sekä liitos nykyiseen kaukolämpöverkkoon.

Suunnittelualueiden rakennettu kulttuuriympäristö ja maisema

Koskien rakennettua kulttuuriympäristöä ja maisemaa, Kilpilahden teollisuusalueen hukkalämmön hyödyntämisen ympäristövaikutusten arviointiohjelmassa on esitetty tiedot hankkeesta ja sen vaihtoehdoista, sekä suunnitelma siitä, mitä ympäristövaikutuksia tämän menettelyn yhteydessä selvitetään. Ympäristövaikutusten arviointiselostuksessa tullaan esittämään hankkeen ominaisuudet, tekniset ratkaisut ja arviointimenettelyn tuloksena muodostettu yhtenäinen arvio hankkeen ympäristövaikutuksista.

Arviointiselostuksessa kuvataan hankkeen ja sen tarkastelualueen maiseman ja kulttuuriympäristön nykytila. Nykytilan kuvaus, sisältäen muun muassa alueen maiseman perusrakenteen ja kulttuuriympäristön keskeiset arvot, laaditaan saatavilla olevien selvitys- ja inventointiaineistojen, rekisteritietojen, kartta-aineistojen ja ilmakuvioiden perusteella. Maisemavaikutusten arvioinnin tavoitteena on selvittää hankealueen maiseman ja kulttuuriympäristön ominaispiirteet ja arvot YVA-menettelyn edellyttämällä tarkkuudella keskittyen erityisesti ajotunneleiden suuaukkoihin, pystykuilujen sijainteihin ja maakaivantolinjojen osuuksiin. Tarkastelussa keskitytään valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaisiin kohteisiin ja merkittäviin vaikutuksiin hankkeen vaikutusalueella. Vaikutusten arvioinnissa kuvataan muun muassa hankkeen suhdetta laajempaan maisemakokonaisuuteen sekä maiseman ja kulttuuriympäristön valtakunnallisiin ja maakunnallisiin arvokohteisiin. Lisäksi arvioidaan hankkeen aiheuttamia vaikutuksia maisemakuvaan.

Ympäristövaikutusten arviointiohjelmassa on rakennetun kulttuuriympäristön ja maiseman osalta esitetty riittävällä tarkkuudella arviointiselostuksen reunaehdot, eikä kaupunginmuseolla ole arviointiohjelmaan huomauttamista rakennetun kulttuuriympäristön ja maiseman osalta.

Suunnittelualueiden arkeologinen kulttuuriperintö

Ympäristövaikutusten arviointiohjelmassa esitetyistä vaihtoehtoreiteistä VE1, VE4, VE6 ja V7 kulkevat Helsingin alueella kokonaisuudessaan kallioperään louhituissa tunneleissa, jolloin niiden vaikutukset maastossa säilyneeseen arkeologiseen kulttuuriperintöön ovat vähäiset. Erityis-

04.02.2022

tä huomiota on kuitenkin kiinnitettävä ajotunneleiden suuakkojen, pystytunneleiden ja työmaateiden suunnitteluun.

Vaihtoehtoreitit VE2, VE3 ja VE5 kulkevat Helsingin alueella maahan kaivetussa tai kallioon louhitussa maaputkessa. Ympäristövaikutusten arviointiohjelmassa on esitetty oikein reittivaihtoehtojen läheisyydessä Helsingin alueella sijaitsevat tunnetut kiinteät muinaisjäännökset. Maaputken kulkureitti osuu muinaismuistolaila (295/1963) rauhoitettujen kiinteiden muinaisjäännösten, historiallisten kyläpaikkojen Östersundom-Fantsby Fants Malms (tunnus muinaisjäännöskirjastossa 1000010716) ja Östersundom Lass-Bengts Skeppars (1000010718) kohdille, sekä sivuttaa lähietäisyydeltä esihistorialliset hautapaikat Skogshyddan (753010009) ja Massängen (753010010).

Arkeologisen kulttuuriperinnön säilymisen kannalta Helsingissä kallio-tunneliin louhitut reittivaihtoehdot VE1, VE4, VE6 tai VE7 ovat paremmat kuin maaputken reittivaihtoehdot. Reittivaihtoehtojen suunnittelualueilla oleva arkeologinen tutkimus ei ole kaikilta osin kattava tai ajan tasalla. Tämän takia maaputken linjalla tai kalliooperään louhittujen tunneleiden suuaukkojen, pystykuilujen tai rakentamisessa muuttuvien alueiden kohdilla on tehtävä arkeologinen tarkkuusinventointi, jossa kiinnitetään huomio mahdollisiin uusiin muinaisjäännöksiin sekä reiteille sijoittuvien tunnettujen muinaisjäännösten laajuuden tarkempaan määrittämiseen.

Maaputken linjaus ja tunneleiden pystykuilut sekä sisäänkäynnit on sijoitettava siten, ettei muinaisjäännösten säilyminen vaarannu. Jos suunnitelmassa kuitenkin, painavien syiden perusteella, päädytään rakentamaan muinaismuistolain vastaisesti kiinteän muinaisjäännöksen päälle, tulee asiassa menetellä saman lain 13. §:n mukaisesti. Yleisen työhankkeen kyseessä ollessa on järjestettävä neuvottelu, jossa todetaan, että muinaisjäännös tai osa siitä on mahdollista poistaa riittävien arkeologisten tutkimusten jälkeen. Neuvottelusta tulee tehdä muistio, jossa nämä asiat todetaan. Neuvottelussa tulee olla mukana Museovirasto, Keski-Uudenmaan alueellinen vastuumuseo ja maanomistaja. Inventoinnin ja mahdollisten muiden arkeologisten tutkimusten kustannuksista vastaa hankkeen toteuttaja.

Lisätiedot

John Lagerstedt, tutkija, puhelin: 310 28328
john.lagerstedt(a)hel.fi

Kulttuuriympäristötiimi, kulttuuriympäristöpäällikkö

Tiedoksi

Postiosoite
PL 17401
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kulttuurijavapaa-aika@hel.fi

Käyntiosoite
Aleksanterinkatu 16
Helsinki 17

Puhelin
+358 9 310 1060
Faksi
+358 9 310 36664

Y-tunnus
0201256-6

Tilinro
fi0680001200062637
Alv.nro
fi02012566

Helsingin kaupunki
Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala
Kulttuuripalvelukokonaisuus
Kaupunginmuseo
Kulttuuriperintöyksikkö
Kulttuuriympäristötiimi,
kulttuuriympäristöpäällikkö

4 (5)

04.02.2022

Museovirasto
Uudenmaan ELY-keskus / kirjaamo
Helsingin kaupunki / kaupunkiympäristö
Porvoon kaupunki
Sipoon kunta
Vantaan kaupunki
Porvoon museo

Postiosoite
PL 17401
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kulttuurijavapaa-aika@hel.fi

Käyntiosoite
Aleksanterinkatu 16
Helsinki 17

Puhelin
+358 9 310 1060
Faksi
+358 9 310 36664

Y-tunnus
0201256-6

Tilinro
fi0680001200062637
Alv.nro
fi02012566

Helsingin kaupunki
Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala
Kulttuuripalvelukokonaisuus
Kaupunginmuseo
Kulttuuriperintöyksikkö
Kulttuuriympäristötiimi,
kulttuuriympäristöpäällikkö

5 (5)

04.02.2022

Johanna Björkman
ts. kulttuuriympäristöpäällikkö

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu.

Postiosoite
PL 17401
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kulttuurijavapaa-aika@hel.fi

Käyntiosoite
Aleksanterinkatu 16
Helsinki 17

Puhelin
+358 9 310 1060
Faksi
+358 9 310 36664

Y-tunnus
0201256-6

Tilinro
fi0680001200062637
Alv.nro
fi02012566